

Staicele

Publicēts: 11.09.2022.

Teritorija: 4,0 km²

Iedzīvotāju skaits: 808

Attālums līdz Rīgai: 132 km

Ģeogrāfija

Staiceles pilsētas lauku teritorija atrodas Limbažu rajona ZA un robežojas ar Igaunijas Republiku. Staiceles pilsēta atrodas Salacas labajā krastā (kreisajā krastā - Rēciems). Attālums no pilsētas centra līdz Rīgai 130 km, Valmierai 62km, Limbažiem 45km un Ainažiem 30km. Iedzīvotāju skaits: pilsētā - 1163, bet lauku teritorijā – 785 (uz 01.01.2008.)

Lauku teritorijā atrodas apdzīvotās vietas - Viķi un Rozēni. Teritorija ir bagāta ar mežiem, purviem un ūdens resursiem, daudzveidīgu augu un dzīvnieku valsti (pasaulē reti sastopamām putnu sugu ligzdošanas vietām), 30 km garumā to šķērso gleznainā Salacas upe. Pierobežā Kodu-Kapzemes jeb Sokas purvs ap Sokas ezeru.

Pie Staiceles pamatskolas atrodas senkapi.

"Karogos" Baznīckalns ar upurakmeni, uz Karogupītes (Dzelzāmurupītes) gravā divas Karogu alas (5,3 un 4,5 m), smilšakmens atsegumi, avoti, Lielais akmens. 6 km augšpus Staiceles Viķos ir bijušā Viķu muiža (tagad tur atrodas bērnu psihoneiroloģiskā slimnīca). Netālu Spaļupīte ar dzirnavām un nelielais Viķu ezeriņš. Starp Staiceli un Rozēniem vietām terasēti krasti, ar nelieliem iežiem. Viksnu likumā pie ūdens ir [Viksnu alas](#) (36m un 20m garas), Odiņu un Kalndzirnavu akmeņi.

Vēsture

Staiceles vietā 19.gs. sākumā bijis tikai krogs, zirgu stallis un pārcēlāja mājiņa Salacas krastā.

Pēc Valmieras pilsētas pašvaldības laikrakstā, apmēram 1942.-1943.g., ievietotā raksta secinām, ka 1846.gadā krodziņu un pārcēlāja mājiņu apvienoja pusmuižā. Krodziniece zviedriete Berklunde bijusi gara un tieva, tāpēc saukta par Stazeli. Vārds latviskots, un tā apdzīvotā vieta nosaukta par Staiceli.

1887.gadā Rozēnu un Unguru muižu īpašnieki likuši celt pār Salacu tiltu, to nosaukuši par Zaļo tiltu, jo bijis krāsots zaļā krāsā. Kara laikā tiltu uzspriecināja, 1945.gadā to atjaunoja.

1897.gadā Staicelē sāka celt papīrfabriku, celtniecību finansēja Baltijas papīru un papes akciju sabiedrība ar 350 000 rbj. lielu

pamatkapitālu. Darbi ritēja sekmīgi, un 1898.gadā celtniecību pabeidza. Papīrfabrikas pirmais direktors bija vācietis Šahlers.

Sākumā fabrikā darbojās tikai viena mašīna, ar kuru ražoja jumta jēlpapi. 1905. gadā uzstādīja "Fjulnor" firmas mašīnu, sāka ražot dažāda veida papīru.

1913.gadā fabrika savām vajadzībām izbūvēja šaursliežu dzelzceļa līniju Staicele – Pāle, ar papīru piekrautos vagonus uz Pāli pa sliežu ceļu vilka zirgi.

Ražošanai attīstoties, pieauga strādājošo skaits (sākumā – 100 cilvēku, 1935.gadā –225, 1943.gadā – 234). Tika uzstādītas arvien jaunākas, modernākas papīra mašīnas.1914.gadā uzstādīja otru "Fjulnor" papīrmašīnu. 1935.gadā – pergamenta mašīnu, 1 garsieta papīrmašīnu, 1 pašnoņēmēja papīrmašīnu, 2 kokslīpēšanas iekārtas.

Otrā pasaules kara laikā vācieši gribēja uzspriecināt fabriku. Uzņēmumu glāba grupa partizānu, kas ar sprāgstvielām pildīto vagonu nolaida no sliedēm, pirms tas sasniedza mērķi.

Pēckara gados fabriku nepārtraukti modernizēja, 1970.gadā uzstādīja limlentas mašīnu, 1984.gadā - klažu vāku materiāla izgatavojamo mašīnu.

1985.gadā fabrika piedzīvoja vislielāko uzplaukumu, kad iegūtā peļņa sasniedza miljons rubļu. Pamatoti tiek uzskatīts, ka Staiceles vēsture sākusies ar papīrfabrikas celtniecību. Pašreizējā Lielā iela, kas kādreiz bija lauku ceļš, ir senākā vēstures lieciniece. Šajā ielā atradusies pārcēlājas zviedrietes Berklundes māja, Staiceles papīrfabrika, pirmās fabrikas strādnieku mājas, kuras celtas 1903. gadā, ceļu meistara māja, kurā no 1911.gada darbojas aptieka.

<https://www.limbazunovads.lv/lv/staicele>